

Rahapelaajien taloudelliset haitat asiakastyötä tekevien ammattilaisten näkökulmasta

Koonti kyselyn tuloksista

Rahat pelissä -hanke

Takuusäätiö ja Sosped-säätiö

15.1.2024

Rahapelaajien taloudelliset haitat -kysely

- Kysely toteutettiin 18.9.–8.10.2023 verkossa
- 100 vastaajaa
- Kyselyn toteuttaja: Rahat pelissä -hanke (Takuusäätiö ja Sosped-säätiö)
- Sähköinen Webropol-kysely
- Kohderyhmä: ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään talous- ja velkahaittoja ja rahapelihaittoja kokeneita asiakkaita (esim. sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat, asumisneuvojat, diakoniatyöntekijät, talous- ja velkaneuvojat, rikosseuraamusalan työntekijät, sosiaalisen luototuksen parissa työskentelevät, Kelan asiantuntijat, te-toimistojen asiantuntijat)

Kyselyn tarkoitus ja tavoitteet

- kerätä tietoa rahapelejä pelaavien henkilöiden taloudellisista haitoista
- selvittää erityisesti asiakastyötä tekevien ammattilaisten kokemuksia ja mielipiteitä siitä, miten rahapeli- ja taloushaitat näkyvät ammattilaisten työssä
- tuloksia käytetään Takuusäätiön ja Sosped-säätiön kehittämistyöhön, mm. Rahat pelissä -hankkeessa (2023–2025) kehitettävien välineiden, materiaalien ja koulutusten kehittämiseen sekä rahapelaamisesta johtuvien taloudellisten haittojen ehkäisyyn sekä mahdollisesti myös tutkimuksellisiin tarkoituksiin

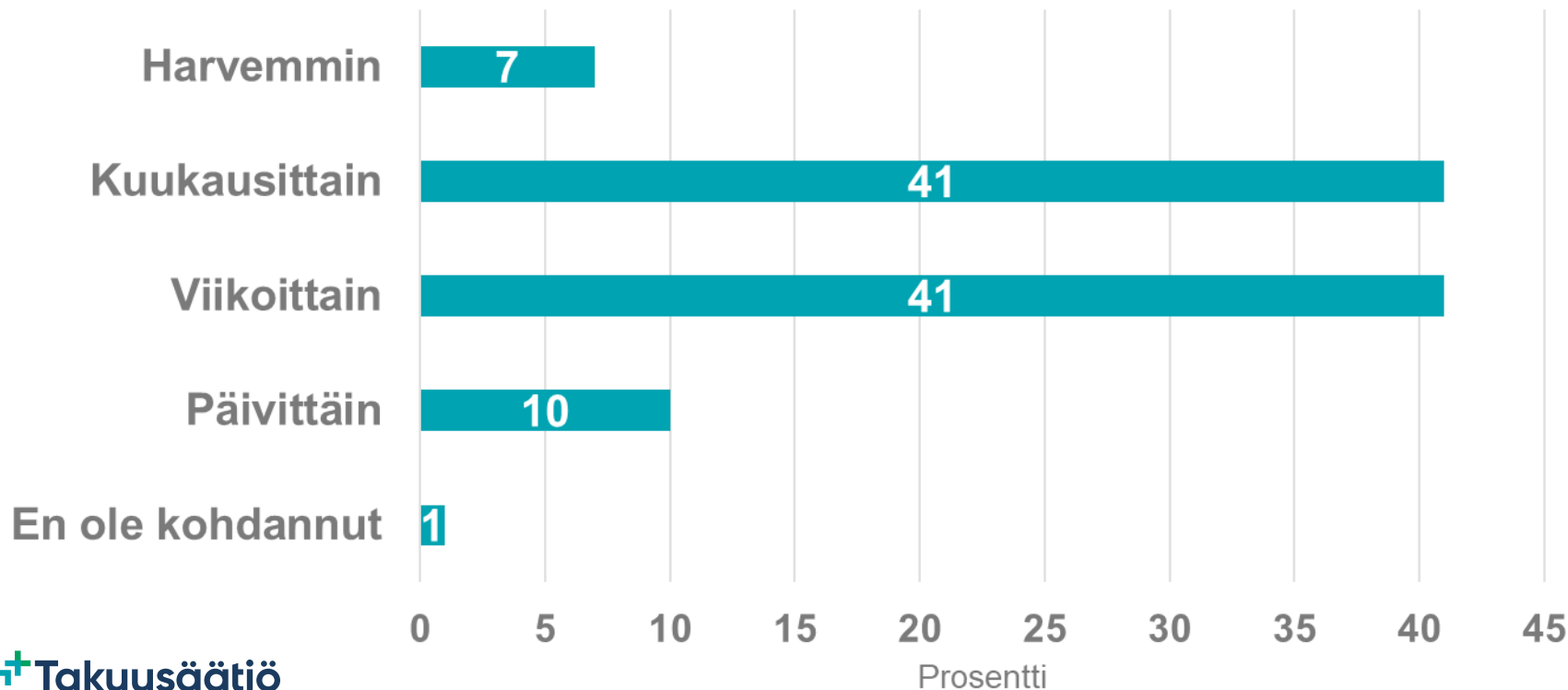

Kyselyn vastaajat (n=100)

- Kyselyyn vastasi 100 ammattilaista
- Sektori, jossa vastaaja työskentelee:
 - Talous- ja velkaneuvonta 40 %
 - Järjestö, säätiö, yhdistys 18 %
 - Aikuissosiaalityö 14 %
 - Joku muu 8 %
 - Diakoniatyö 7 %
 - Päihdepalvelut 4 %
 - Terveyspalvelut 3 %
- Yksittäisiä vastaajia: työllisyyspalvelut, asumispalvelut, lastensuojelu, rikosseuraamusala

Kuinka usein kohtaat työssäsi rahapelaamiseen liittyviä taloudellisia haittoja? (n=100)

Millaisia talous- ja rahapelihaitat ovat ja miten ne näkyvät työssäsi?

- Avovastauksissa (n=95) esiin tulleet haitat ovat monimuotoisia.
- Vastauksissa korostuivat talous- ja velkahaitat ja -ongelmat.
- Haitat voidaan jaotella seitsemään eri teemaan:
 1. Taloushaitat (ylivelkaantuminen, ulosotto, maksuvaikeudet, pikavipit ja kulutusluotot)
 2. Perhe- ja ihmissuhteisiin liittyvät haitat
 3. Asumiseen liittyvät haitat
 4. Työhön liittyvät haitat
 5. Käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyvät haitat
 6. Mielen terveyteen liittyvät haitat
 7. Stigma, leimaantuminen

Millaisia talous- ja rahapelihaitat ovat ja miten ne näkyvät työssäsi? (avovastaus 1)

”Esiintyy paljon peliriippuvuutta, jonka seurauksena asiakas on ottanut erilaisia vakuudettomia kulutusluottoja usein vähintään kymmeniä tuhansia, joskus jopa 100.000 euroa. Usein pelaaminen tapahtuu erilaisilla netticasinoilla ison voiton toivossa [...]”

”Usein myös läheiset on saatettu talousvaikeuksiin, kun he ovat taanneet järjestelylainoja, jonka jälkeen pelaaminen ja velanotto on jatkunut.”

-Kyselyyn vastannut ammattilainen A1-

Millaisia talous- ja rahapelihaitat ovat ja miten ne näkyvät työssäsi? (avovastaus 2)

“Asiakkaat ovat suurissa veloissa niiden vuoksi. On kulutusluottoja, pikavippejä jne. Ei pystytä maksamaan vuokria, laskuja ja ruokaa. Kun tilanne pääsee pitkälle, he eivät mene töihin ulosottovelkojen vuoksi. Usein pelivelat salataan puolisoilta niin kauan kuin mahdollista, ja puolisonkin rahoja käytetään pelaamiseen. Perheisiin tulee isoja kriisejä. Näihin liittyy valtavaa häpeää.”

-Kyselyyn vastannut ammattilainen A2-

Millaisia talous- ja rahapelihaitat ovat ja miten ne näkyvät työssäsi? (avovastaus 3)

”Rahapeliriippuvuus näkyy todella paljon päivittäin työssäni niin, että asiakkaat ovat pelanneet kaiken elämisen ja asumisen kattavan rahan peleihin. Niitä ovat seuranneet häädöt asunnoista, elämiseen ei ole jäänyt rahaa ja ollaan ilman ruokaa ja mahdollisesti vähäisillä rahoilla on maksettu vielä päihteet. Tämä on kasvanut todella paljon ja olen huolissani siitä.” (A3)

”Haittojen tasot vaihtelevat. Osa pelaa kaikki rahansa ja laskut jäävät hoitamatta. Jotkut ottavat pikavippejä pelaamista jatkaakseen. Sitten on pelaajia, jotka hoitavat laskunsa, mutta jäljelle jäävä rahaosuus menee pelaamiseen.” (A4)

Miten olet käsitellyt työssäsi talous- ja rahapelihaittoja?

- Avovastauksissa (n=91) esiin tulleet tavat ja työskentelymuodot liittyvät usein ammattilaisen työnkuvaan.
- Ne voidaan jaotella kuuteen eri teemaan:
 1. palveluohjaus (rahapeliongelman hoito/talous- ja velkaneuvonta)
 2. Velkajärjestely
 3. Keskustelu, puheeksiotto
 4. Talouden hallinnan työkalut
 5. Rahapelaamisen esto-ohjelmat ja työkalut
 6. Moniammatillinen yhteistyö, muiden ammattilaisten konsultointi

Miten olet käsitellyt työssäsi talous- ja rahapelihaittoja? (avovastaus)

“Vaikeimmat tapaukset ohjataan jatkotyöskentelyyn sosiaalityöntekijälle. Eri nettisivuilta haen tietoa ja yhdessä asiakkaan kanssa mietitään pelaamisen "tasoa" haittoja ja hyötyä. Mietitään mikä on trikkeri pelaamiselle ja opetellaan uusia tapoja toimia, suljetaan pelitilejä, keskustellaan pelaamisesta yleisesti sekä yritetään selvittää jo syntyneitä haittoja/ongelmia (talousneuvola, velkajärjestely, etuudet, ihmissuhdeongelmat, omat henkinen kuormitus, ohjaus eteenpäin....)”

-Kyselyyn vastannut ammattilainen A6-

Muutokset talous- ja rahapelihaittojen ilmenemisessä (1/2)

- ”Ongelma on lisääntynyt ja vakavoitunut. Netti mahdollistaa monenlaisen rahapelaamisen ja pikavippimahdollisuus tekee tilanteesta hankalan.” (A7)
- ”No se on pakko todeta, että on lisääntynyt ja nimenomaan se, että nyt asia tulee enemmän ilmi. Avun hakija sanoo ehkä avoimemmin pelaamisesta kuin joskus vuosia sitten.” (A8)
- ”Nuoret peliongelmaiset miehet näkyvät työssä koko ajan enemmän” (A9)
- ”Pelaaminen on lisääntynyt ja koskettaa monenlaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä.” (A10)

Muutokset talous- ja rahapelihaittojen ilmenemisessä (2/2)

”Lisääntynyt huimasti ja velkasummat suuria (ennätys tällä hetkellä 300 000 €), pelaajia jokaisesta yhteiskuntaluokasta, nuorten käsitys rahasta muuttunut (käteisen käyttö loppunut, jolloin ei konkreettisesti näe paljonko rahaa on mennyt tai sitä on jäljellä), usko siitä että "sossu" maksaa vuokrat ja asumisen ja "omat rahat" voi käyttää kuinka haluaa” (A11)

“Tuntuu, että rahapelihaittoista puhutaan avoimemmin nykyään.” (A12)

“Suurimmat huolestuttavat muutokset näkyvät pikkulapsiperheiden tilanteissa, joissa vanhempi pelaa.” (A13)

Mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen toimintakykyyn?

- Avovastauksissa (n=84) nousivat esiin monisyiset tekijät.
- Toimintakykyä **heikentävistä** asioista mainittiin mm.
 - Mielenterveyden haasteet
 - (Talous)osaamisen puute
 - Elämänhallinnan haasteet
 - Rahapelaaminen
 - Riippuvuussairaus
 - Häpeä
 - Läheisten henkisen tuen puute
 - Rahapelien markkinointi ja kulutusluottojen helppo saatavuus

Mistä asioista kaipaisit lisätietoa?

Ammattilaiset (n=84) kaipaavat lisätietoa seuraavista teemoista:

- Psyykkinen toimintakyky
- Paikalliset apu- ja hoitopalvelut
- Peliriippuvuuden hoito ja hoitomenetelmät
- Perustason talousosaaminen
- “Kättä pidempää” eli työkaluja, esim. peliestojen toiminta
- Rahapelihaittojen tunnistaminen ja puheeksiotto, varhainen puuttuminen, häpeän käsitteleminen
- Talouden hallintaan tukeminen
- Velka- ja ulosottoasiat
- Pelaamattomuuden tukeminen

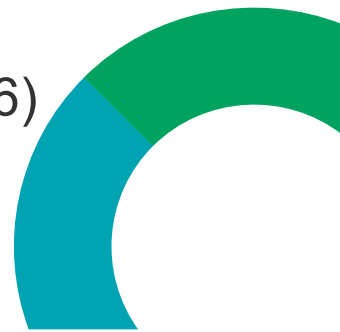

Mistä asioista kaipaisit lisätietoa? (avovastaukset 1)

”Kaipaisin lisätietoa varsinkin alueellani toimivista rahapeliriippuvuuteen erikoistuneista avunantajista. Paikkaa johon asiakkaat voisi alkuun ohjata keskustelemaan pelaamisestaan.” (A14)

”Kaipaisin tietoa rahapelihaittojen tunnistamiseen ja puheeksiottoon niin rahapelaajille kuin heidän läheisilleen. Koen, että asiasta on vaikea kysyä hienovaraisesti.” (A15)

” Kaipaen enemmän työkaluja auttamiseen ja ymmärrystä. (A16)

Mistä asioista kaipaisit lisätietoa? (avovastaukset 2)

”...Lisäksi häpeän käsitteleminen on vaikeaa, asiaan liittyy vielä niin paljon epäonnistumisen ja syyllisyyden tunteita.” (A17)

”Aina omaa osaamistaan voi kehittää ja parantaa. Lisätietoa oman alueen toimijoista ja mahdollisista palvelupoluista toivoisin vielä saavani lisää.” (A18)

”Kaipaisin konkreettisia keinoja ja sellaisia, joita voisi helposti matalalla kynnyksellä ottaa asiakastapaamisilla esille ja tietenkin myös, kuinka ottaa puheeksi asia, jos asia on selvinnyt tiliotteita katsoessa.” (A19)

Koetko, että sinulla on riittävästi ymmärrystä ja osaamista talous- ja rahapelihaitoista?

Osa vastaajista koki, ettei tarvitse enää lisää osaamisen kehittämistä tai rahapelihaittojen käsittely ei kuulu heidän työnkuvaansa:

- ”En koe, että velkaneuvojana minun pitäisi ymmärtääkään peliongelman henkistä puolta. Ohjaan asiakkaan muualle asiantuntevampaan tahoon ja minä hoidan vain velkapuolen asiassa.” (A16)
- ”Kyllä on, koska teen tätä työtä päivittäin” (A17)
- ”Talous- ja velkaneuvonnassa osaamiseni ja ymmärrykseni on riittävällä tasolla.” (A18)

Miten palvelujärjestelmää tulisi kehittää rahapelihaittoja kokeneiden taloudellista toipumista tukevaksi?

Ammattilaisten avovastauksissa (n=79) nousivat moninaiset teemat:

- Moniammatilliset palvelut
- Valtakunnallisesti tasapuoliset palvelut, myös muualla kuin verkossa
- Matalan kynnyksen palvelut
- Vertaistuki ja tukihenkilö
- Keskusteluapu ja terapiapalvelut
- Peliriippuvuusdiagnoosi (+ sen hyöty myös velkajärjestelyssä)
- Kokemusasiantuntijatoiminta
- Talousosaamisen kehittäminen
- Stigman poistaminen

Toiveita palvelujärjestelmälle (avovastaus)

“ Toimijoille ymmärrystä toiminnallisiin riippuvuuksiin liittyen. Pitäisi olla paikka mistä ihmiset voisivat saada kädestä pitäen apua esimerkiksi siihen, miten peliestoja voisi laittaa. Jotain opastusta siihen miten elää niukasti. Lisää tietoa, mistä voisi saada apua.” (A19)

Yhteenveto ja pohdinta

- Rahapeli- ja taloushaittoja asiakastyössä kohdanneilla näkemykset haitoista heijastuvat usein oman työtehtävän ja työkokemuksen kautta, näkemykset moninaisia
- Rahapeli- ja taloushaitat ovat monisyisiä, ylivelkaantuminen korostuu vastauksissa
- Moni ammattilaisista kokee haittojen syventyneen entisestään
- Osa ammattilaisista kiinnostunut osaamisen kehittämisestä, osa kokee tietävänsä jo tarpeeksi
- Ehdotuksena jatkokysely niille ammattiryhmille, jotka jäivät pois vastaajista (esim. maahan muuttaneiden, vammaisten, ikäihmisten ja nuorten palvelut, ulosottolaitos)

“ Monesti helpotusta tuo jo se, että asian on voinut jollekin kertoa ääneen ja voi pohtia tulevaisuutta jonkun kanssa. Se voi tuoda valoa, että tästä kyllä selviää.”

-Kyselyyn vastannut ammattilainen A20-

**Rahat pelissä –hankkeen
blogikirjoitus (18.12.2023) kyselyn
tuloksista: ”Ammattilaiset kertovat:
Rahapelaamisesta aiheutuvat
taloudelliset haitat yhä syvempi”
18.12.2024 kyselystä Takuusäätiön
verkkosivuilla.**

Lisätietoa kyselystä Rahat pelissä -hankkeelta:

Aura Pylkkänen, [aura.pylkkanen\(at\)takuusaatio.fi](mailto:aura.pylkkanen@takuusaatio.fi)

Teresa Tenkanen, [teresa.tenkanen\(at\)takuusaatio.fi](mailto:teresa.tenkanen@takuusaatio.fi)

Jenna Mäkelä, [jenna.makela\(at\)sosped.fi](mailto:jenna.makela@sosped.fi)

SOSPED

 Takuusaatio

takuusaatio.fi

